

CIM3111 กฎหมายธุรกิจและจริยธรรมทางธุรกิจ

Panida Ninaroon
อาจารย์ ดร.พนิดา นิลอรุณ

panida.n@su.ac.th

[Facebook.com/Panida Ninaroon](https://www.facebook.com/Panida-Ninaroon)

[Twitter.com/Panida Ninaroon](https://twitter.com/Panida_Ninaroon)

Chapter 2

แนวคิดทฤษฎีจริยธรรม

ปรัชญาจริยะ

คืออะไร?

จริยศาสตร์หรือ ปรัชญาจริยะ

เป็นปรัชญาสาขาหนึ่งที่ว่าด้วย
การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับ
ความดีสูงสุด การแสวงหา
หลักเกณฑ์การตัดสินความ
ประพฤติของมนุษย์ ว่าอะไร
ถูก อะไรผิด อะไรควร อะไร
ไม่ควร เพื่อให้ทุกคนยึดถือ
ปฏิบัติเพื่อความดีสูงสุด

วิวัฒนาการปรัชญาจริยะ

```
graph TD; A[วิวัฒนาการปรัชญาจริยะ] --> B[1. กลุ่มศาสนาต่าง ๆ]; A --> C[2. กลุ่มหาความสุข]; A --> D[3. กลุ่มหาความรู้];
```

1. กลุ่มศาสนา
ต่าง ๆ

2. กลุ่ม
หาความสุข

3. กลุ่ม
หาความรู้

วิวัฒนาการปรัชญาจริยะ

แนวคิดทฤษฎีจริยธรรมมีมาเป็นเวลานานแล้ว โดยมีวิวัฒนาการมาจากปรัชญาจริยะ 3 ยุค คือ ยุคโบราณ ยุคกลาง และยุคใหม่ ยุคโบราณแบ่งออกเป็น

1. กลุ่มศาสนาต่าง ๆ ที่วางมาตรการความประพฤติจากพื้นฐานของศาสนามีเป้าหมายเพื่อให้หลุดพ้นจากความทุกข์ ได้แก่

- 1.1 ศาสนายูดาห์
- 1.2 ศาสนาพราหมณ์
- 1.3 ศาสนาพุทธ
- 1.4 ศาสนาขงจื้อ

ทำไมคำสอนของขงจื้อ ถึงทันสมัยอยู่จนถึงปัจจุบัน ?

“ฝึกศึกษาฝังก่อดม
ศึกษาเมื่อใดก็มีความสำเร็จในการศึกษา
ฝึกศึกษาฝังก่อดม
ศึกษาเมื่อใดก็มีความรู้ที่ตนเองใช้ในการศึกษา”
ขงจื้อ

มายเพิร์น

www.facebook.com/myplern

สุขนิยม : ชีวิตที่ดี คือ ชีวิตที่สุขสบาย

สุขนิยมแบ่งเป็น 2 แนวคิด

ปัจเจกสุขนิยม หรือ สุขนิยมส่วนบุคคล

- มนุษย์ควรแสวงหา
ความสุขให้แก่ตนเองมาก
ที่สุดเท่าที่จะทำได้
- ความสุขส่วนตัวสำคัญ
กว่าสุขส่วนรวม

สากลสุขนิยม หรือ ประโยชน์นิยม

- มนุษย์ควรแสวงหา
ความสุขให้แก่คนจำนวน
มากที่สุด
- ความสุขส่วนรวมสำคัญ
กว่าสุขส่วนตัว

สุขนิยมส่วนตัว
หรือ ปังเจกสุขนิยม

(Egoistic หรือ
Individualistic Hedonism)

การแสวงหาความสุข
เพื่อตนเอง

สากลสุขนิยม หรือ
ประโยชน์นิยม

(Universal Hedonism
หรือ Utilitarianism)

ความเป็นประโยชน์สุขแก่
สากล

นักปรัชญาชาวอังกฤษ อธิบายว่า ประโยชน์
(Utility) หมายถึงความสุข (Happiness)

หรือความพึงพอใจ (Pleasure)

แก่ตนจำนวนมาก ระดับความพึงพอใจ
สูงสุด และนานที่สุด มีความทุกข์น้อยที่สุด

และสั้นที่สุด แนวคิดนี้เรียกว่า

ประโยชน์นิยม

วิวัฒนาการปรัชญาจริยะ (ต่อ)

2. กลุ่มหาความสุข ได้วางมาตรการความประพฤติด้วยการใช้ชีวิตในโลกนี้อย่างมีความสุข กลุ่มนี้เรียกว่ากลุ่มสุขนิยม ได้แก่

ลัทธิโซฟิสต์ (Sophism)

ลัทธิสุขนิยม (Hedonism)

เอพิคุรุส (Epicureanism)

ลัทธิสโตอา (Stoicism)

ทฤษฎีอัตนิยม

แนวคิดสุขนิยม (Hedonism)

ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud)

เอพิคิวรัส (Epicurus)

ลัทธิเอพิคิวเรียนนิซึม (Epicureanism)

แนวคิด สุขนิยมส่วนตัว หรือปัจเจกสุขนิยม (Egoistic หรือ Individualistic Hedonism) คำนึงถึงการแสวงหาความสุขเพื่อตนเองกลุ่ม หาความสุขได้ถูกโจมตีว่าเป็นการกระทำเพื่อตนเองเป็นสิ่งไม่ดี แต่ควรเปลี่ยน จากความสุขเพื่อตนเองมาเป็นความสุขเพื่อส่วนรวม หรือเรียกว่า สากลสุขนิยม

แนวความคิดเกี่ยวกับความสุขที่เรียกว่า สากลสุขนิยม (Universal Hedonism) หรือ ประโยชน์นิยม (Utilitarianism) เน้นที่ความสำคัญของ ความเป็นประโยชน์สุขแก่สากล ถ้าเชื่อว่าหลักหรือกฎข้อใดข้อหนึ่งถ้าเป็นที่ ปฏิบัติกันอย่างสากลแล้วจะก่อให้เกิดมหสุขก็จงปฏิบัติตามโดยไม่มีข้อยกเว้น

ปัญญาานิยม : ชีวิตที่ดี คือ ชีวิตที่ได้พัฒนาปัญญา
จนเห็นสังขาร

ปัญญาเป็นสิ่งที่
สำคัญที่สุดของ
มนุษย์

หน้าที่หลักของ
มนุษย์อยู่ที่การ
พัฒนาและการ
ใช้ปัญญาให้ถึง
ที่สุด

ดำรงชีวิตโดยใช้
เหตุผลเพื่อ
แสวงหาสังขาร

วิวัฒนาการปรัชญาจริยะ (ต่อ)

3. กลุ่มหาความรู้ กลุ่มนี้เชื่อว่าคนมีความรู้จึงจะมีความสุขอย่างแท้จริง มีหลักการคือ คุณธรรม คือ ความรู้ หรือ (Virtue is knowledge) กลุ่มนี้เชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่ดีที่สุด ทำให้เกิดนักปราชญ์แสวงหาความรู้ให้มากที่สุด กลุ่มนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ปัญญาานิยม คือกลุ่มผู้แสวงหาความรู้ ความฉลาด และปรีชาญาณคือความรอบรู้ ได้แก่บุคคลต่าง ๆ ดังนี้

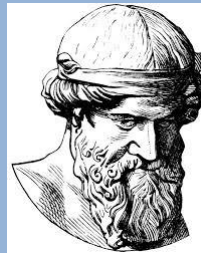
- โซเครตีส (Socrates)
- เพลโต (Plato)
- อริสโตเติล (Aristotle)

ระบบการศึกษาของโลกเริ่มมาจาก

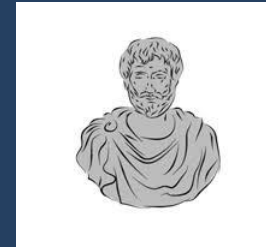
นักปรัชญาชาวกรีก 3 ท่าน

โซครเตส

เพลโต

อริสโตเติล

ความต้องการ

“Want”

ความจำเป็น

“Need”

คุณธรรมสามประการ

Aristotle

Temperance

การรู้จัก

ควบคุมตน

การข่มใจ

การรู้จักพอ

Courage

กล้าหาญ

ไม่ขี้

Foolhardiness

บ้าบิ่น

Justice

ความยุติธรรม

ปฏิบัติต่อผู้อื่น

ด้วยความเท่า

เทียม

ความเมตตา

สงสาร

ความ

ซื่อสัตย์

ความ

เที่ยงตรงต่อ

หลักการ

อริสโตเติล

ไม่ได้กล่าวเน้น

ความอดทน

อดกลั้น

ความสุภาพ

ถ่อมตน

Virtue is knowledge

- โสกราตีส

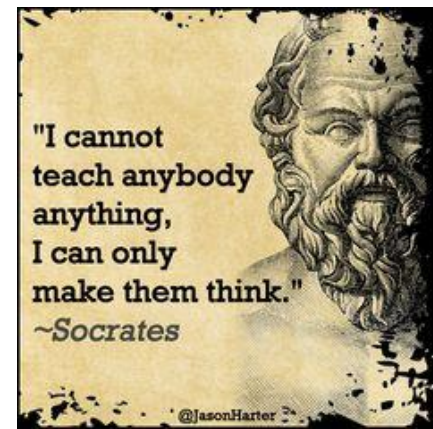
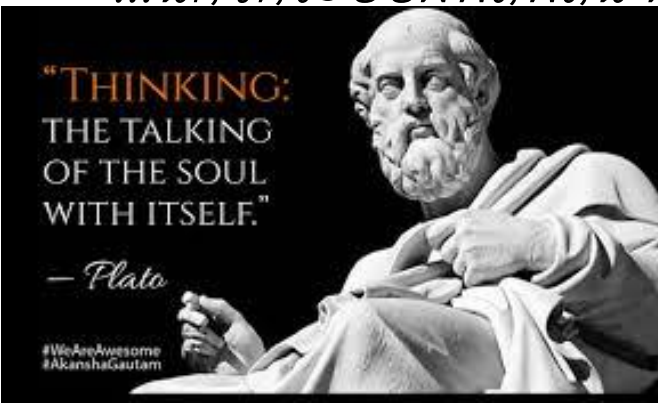
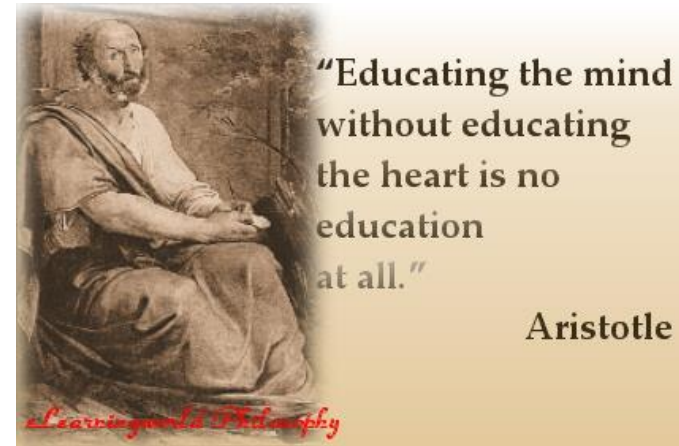
...ผู้ฉลาดที่สุดคือผู้ที่รู้ว่าตัวเองไม่รู้อะไรเลย...

- เฟลโต

...ความปรารถนาที่จะหวนคืนสู่อณาจักรแห่งจิตวิญญาณ...

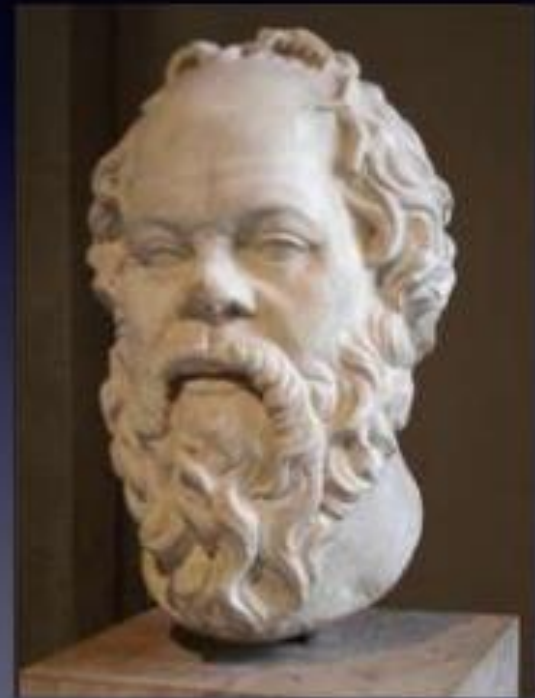
- อริสโตเติล

...นักจัดระบบพีธีพีถัน ผู้ตั้งใจจะจัดระเบียบความคิดของเรา

Socrates (469-399 BCE)

- Wrote nothing, so far as we know
- Walked around Athens engaging people in philosophical discussions
- May not have been a fan of democracy
- Tried and executed for impiety and corruption of the youth (see *Apology*)

"[Socrates Louvre](#)" by Eric Gaba, via
Wikimedia Commons.
Licensed [CC BY-SA 2.5](#)

การตัดสินจริยธรรมของนักปราชญ์ชาวกรีกซึ่งเป็นบุคคลสำคัญและมีอิทธิพลต่อแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมโดยแนวคิดของพวกเขาได้นำมาใช้เป็นเกณฑ์การตัดสินจริยธรรม บุคคลที่ต้องกล่าวถึงคือ โสกราตีส (Socrates) โดยเขาเชื่อว่ามนุษย์มีคุณลักษณะพิเศษซึ่งเป็นแก่นแท้ของมนุษย์คือ “ปัญญา” และปัญญานี้จะเป็นสิ่งซึ่งนำมนุษย์ไปสู่ความรู้และความจริงที่เป็นสากลเป็นความรู้ที่เกิดจากการไตร่ตรองและเป็นเครื่องนำทางไปสู่ความรู้ที่แท้จริงได้ ความรู้ที่แท้จริงเป็นความรู้ที่เกิดจากการไตร่ตรองด้วยปัญญาไม่ใช่ความรู้จากประสบการณ์ ผู้มีความรู้จะไม่ทำในสิ่งที่ผิด ผู้มีความรู้กับความเป็นคนดีคือสิ่งเดียวกันคือความรู้คู่คุณธรรม

ปัญญา (Wisdoms) หมายถึง

ความรู้เกี่ยวกับความดี คือรู้ว่าอะไรดีไม่ดี ความดีสามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผล และเหตุผลของความดีจะทำให้มนุษย์มีความสุข มนุษย์ส่วนมากทำความชั่วเพราะความโง่เขลา ไม่รู้ว่าความดีคืออะไร ถ้ามนุษย์รู้ว่าความดีคืออะไร จะไม่ทำความชั่ว เพราะความชั่วทำให้เป็นทุกข์

โสเครตีส เชื่อในหลักธรรมและ

ความดี โสเครตีส นั้นเชื่อว่าผู้ปกครองนั้นต้อง

มาจากผู้ที่มีความรู้หรือเป็นปราชญ์ เพราะผู้ที่

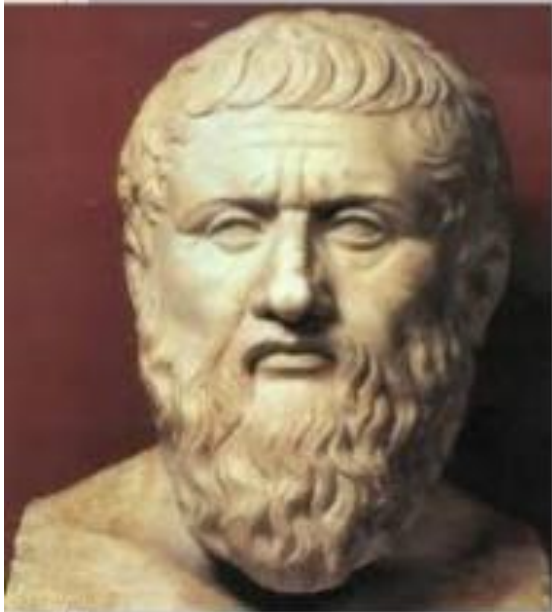
มีความรู้หรือปราชญ์ย่อมทำแต่ความดีและ

รักษาความดี เพราะความดีทำให้สังคม

ตลอดจนประชากรของสังคมมีความสุข

PLATO.

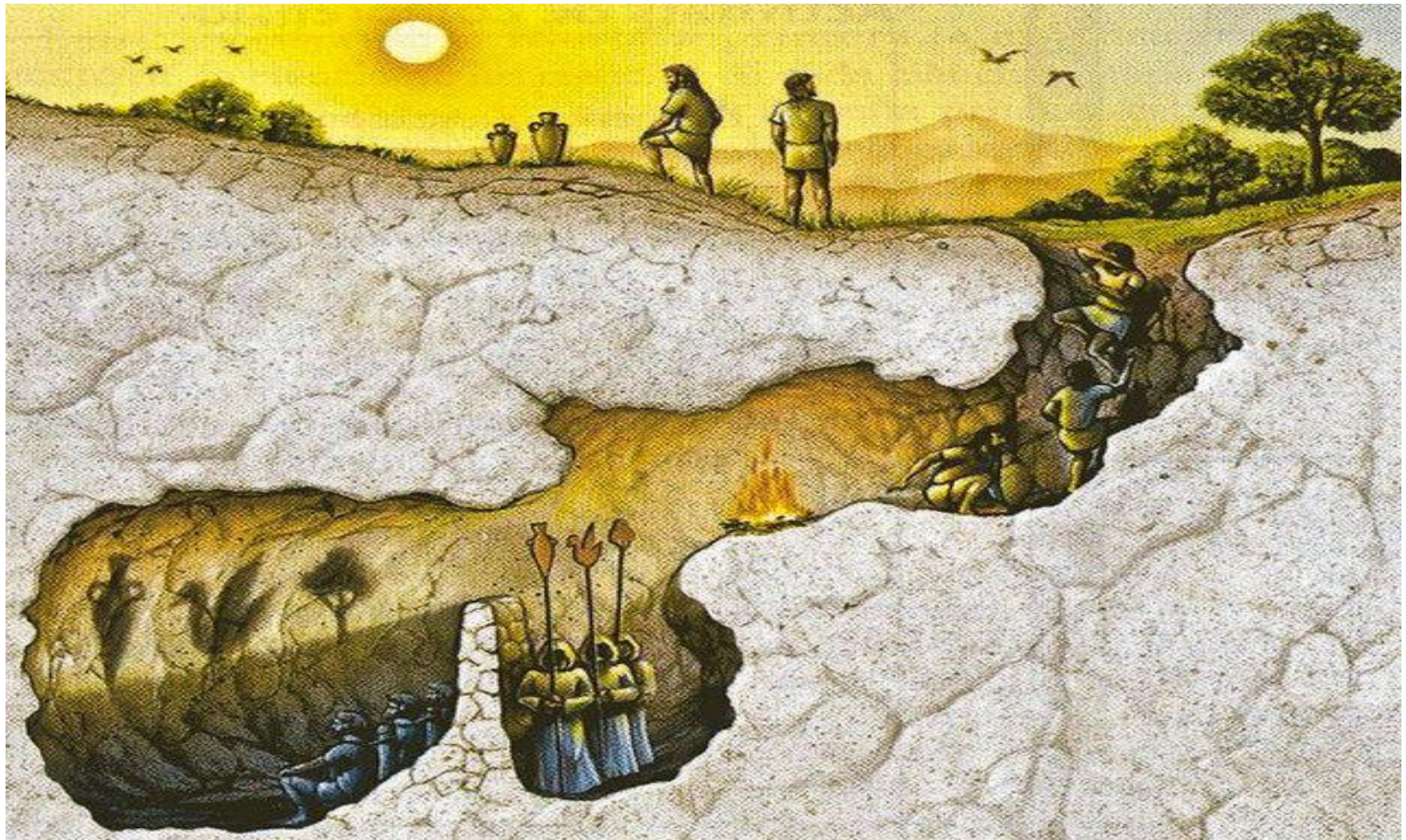
LIFE AND LEGACY

- 427 (?) – 348 BCE
- Lived about 200 years after Pythagoras
- His real name was Aristocles, but his wrestling coach dubbed him “Platon”, on account of his robust figure.
- Son of a wealthy Athens family
- Served in the Athens army during the Peloponnesian War.
- Student of Socrates, by whom he was much influenced.
- Along with his mentor Socrates and his student Aristotle, Plato helped to lay the foundations of Western Philosophy and Science.

ออกจากความมืดมิดของถ้ำ

- “นิทานเรื่องถ้ำ” - เฟลโต

เพลโต (Plato) ที่ให้ความสำคัญกับปัญญาและเหตุผลเหนือสิ่งอื่นใด มนุษย์มีปัญญาและเหตุผลเป็นแก่นแท้เป็นลักษณะเฉพาะมนุษย์จึงควรใช้ปัญญาและเหตุผลเป็นเครื่องนำทางชีวิตและเป็นความสุขที่แท้จริงที่ควรแสวงหา ทั้งนี้ Plato แบ่งคุณธรรมออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ คุณธรรมระดับสังคมและคุณธรรมระดับปรัชญา

ARISTOTLE

- **Aristotle: A long walk to the Golden Mean**
- Aristotle is a towering figure in ancient Greek philosopher, making contribution to logic, metaphysics, mathematics, biology, botany, ethics, politics, agriculture, medicine, dance and theater.

อริสโตเติล (Aristotle) มีความเชื่อว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นและมีอยู่รวมทั้ง การกระทำทั้งหลายย่อมมีจุดมุ่งหมายที่จะบรรลุถึง ไม่มีสิ่งใดที่เกิดขึ้นมีอยู่ อย่างเลื่อนลอย การกระทำของมนุษย์ย่อมมีจุดมุ่งหมายที่จะบรรลุเช่นกัน Aristotle อธิบายว่าความดีความชั่วเป็นสิ่งที่มิอยู่ในตัวมนุษย์ไม่ได้มีอยู่ที่อื่น ต่างหาก ดังนั้น การจะเข้าใจความดีความชั่วได้อย่างชัดเจนเราต้องเข้าใจ ธรรมชาติของมนุษย์และที่สำคัญเราต้องไม่สับสนนำเอาการกระทำตามหน้าที่ ในวิชาชีพมาเป็นเครื่องตัดสินความดี

บทบาทของศาสนาต่อจริยธรรม

บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและ
การประยุกต์ใช้

ศาสนาพุทธ

ศาสนาคริสต์

ศาสนาอิสลาม

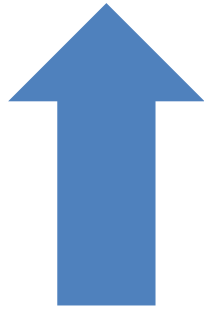
หัวใจของแต่ละศาสนาดูอะไร?

เทศบาลมีส่วนสร้างจริยธรรม

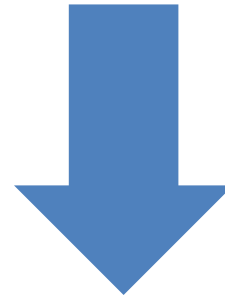
ให้กับสังคมโดยอาศัยทำสวน

ทางเทศบาล

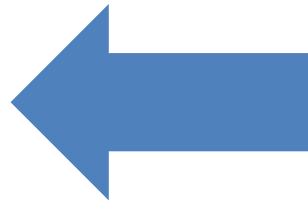
จริยธรรม

ศีลธรรม

ศาสนา

เกี่ยวข้องกับ?

ศาสนาที่มีอำนาจและอิทธิพลยาวนาน
ศาสนาที่กลายเป็นจริยธรรมพื้นฐานของสังคม

หน้าที่ของศาสนาต่าง

กำหนดให้คนมีจริยธรรม

บทบาทของศาสนาต่อจริยธรรม

จริยธรรมตามแนวคิดของศาสนาต่าง ๆ แนวคิดจริยธรรมเกี่ยวข้องกับศาสนา ทั้งนี้เพราะศาสนามีส่วนสร้างจริยธรรมให้แก่สังคมโดยอาศัยหลักคำสอนทางศาสนา จริยธรรมและศีลธรรมหรือศาสนา เป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกัน (Richard D. Van Scotter, Richard J. Kraft, John D. Haas) เห็นว่าจริยธรรมและศาสนามีความสัมพันธ์กัน เพราะศาสนาเป็นสิ่งที่อำนาจและอิทธิพลมาเป็นเวลายาวนาน ศาสนาจึงกลายเป็นจริยธรรมหลักพื้นฐานของสังคม แต่ละหน้าที่ของศาสนาแต่ละศาสนาต่างกำหนดให้คนมีจริยธรรม

บทบาทของศาสนาต่อจริยธรรม (ต่อ)

จริยธรรมมีโครงสร้างสำคัญอย่างน้อย 2 ข้อ คือ

1. ศีลธรรม (Moral Value) คือ หลักธรรมที่ใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต มีข้อกำหนดถึงสิ่งที่ควรและไม่ควรปฏิบัติ
2. คุณธรรม (Ethical Value) คือ สิ่งที่ดีงาม เสริมสร้างความเป็นมนุษย์สมควรปฏิบัติ คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจจริยธรรมตามแนวทางศาสนาต่าง ๆ

บทบาทศาสนาคริสต์ต่อสังคม

- เป็นศาสนาที่อุดมด้วยความรัก ทำให้สังคมมีความสงบ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่มีการเบียดเบียนกัน
- บัญญัติ 10 ประการช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข
- สอนให้คนรู้จักเกรงกลัวต่อบาป ทำให้สังคมมีแต่คนที่มีความเจริญทางด้านจิตใจ
- การเข้าโบสถ์ทุกวันอาทิตย์ทำให้จิตใจของชาวคริสต์มีแต่ความสะอาดสดใน
- มีความรักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำให้สังคมของชาวคริสต์มีความมั่นคงและก้าวหน้า

บทบาทศาสนาคริสต์ต่อสังคม (ต่อ)

- ศาสนาคริสต์อาศัยพระนักบวชที่มีความรู้ด้านต่าง ๆ เข้ามาแก้ปัญหาสังคม
- บาทหลวงสอนหนังสือเด็กในโรงเรียน พร้อมปลูกฝังหลักคำสอนทำให้คนดีในสังคม

บทบาทศาสนาอิสลามต่อสังคม

1. สังคมของชาวมุสลิมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เนื่องจากศาสนาอิสลามมีหลักธรรมที่สอนคนในทางเมตตากรุณาช่วยเหลือผู้อื่น
2. สังคมมุสลิมมีพลัง เนื่องจากชาวมุสลิมเคร่งครัดในประเพณีทำให้การพร้อมใจกันเข้าร่วมประเพณีอย่างมากมาย แสดงถึงพลังอำนาจที่จะสามารถนำไปทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้
3. สังคมของชาวมุสลิมพัฒนาขึ้นหลายด้าน เพื่อขจัดความเดือดร้อนต่าง ๆ การเน้นการบริจาคตานสามารถนำไปแก้ไขปัญหาสังคมได้ดีขึ้น
4. สังคมของชาวมุสลิมไม่มีอบายมุขทำให้ประชาชนเป็นที่มียุณภาพ

บทบาทศาสนาอิสลามต่อสังคม (ต่อ)

5. การยึดถือของชาวมุสลิมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทำให้สังคมมีความมั่นคงมากขึ้น
6. การยกฐานะบุคคลอื่นให้เท่าเทียมกับตนทำให้สังคมไม่เกิดการแตกแยกเป็นสังคมย่อย
7. หลักคำสอนของชาวมุสลิมไม่มีการเอาวัดเอาเปรียบ จึงไม่มีการได้เปรียบเสียเปรียบทางสังคมของชาวมุสลิม

บทบาทของศาสนาต่อสังคม

1. ช่วยให้รู้ระเบียบทางสังคม (Socialization)
2. ช่วยให้เกิดการกำหนดสถานภาพ (Status-giving Agency)
3. ช่วยให้รู้สึกรู้ว่าคนเป็นสมาชิกในสังคม (Social Identity)
4. ช่วยให้สังคมเป็นปึกแผ่น (Social Solidarity)
5. ช่วยควบคุมสังคม (Social Control)
6. ช่วยให้เกิดสวัสดิการสังคม (Social Welfare)

หลักธรรมสำหรับคนครองเรือน

หลักธรรมสำหรับคนครองเรือน คือ ขรวาสาธรรม ระหว่างสามี ภรรยา และการครองเรือนอย่างราบรื่น 4 ประการประกอบด้วย

1. สัจจะ
2. ทมะ
3. ขันติ
4. จาคะ

หลักธรรมสำหรับคนครองเรือน (ต่อ)

การดำเนินชีวิตตามหลักธรรมบุญชีวิต

ธรรมนูญชีวิต (The constitution for living) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกา^รดำเนินชีวิต เรียกว่า ความสัมพันธ์ 6 ทิศ ประกอบด้วย

- ทิศเบื้องหน้า คือ ผู้มาก่อน ได้แก่บิดามารดา
- ทิศเบื้องขวา คือ ผู้ที่ควรเคารพ ได้แก่ ครู อาจารย์
- ทิศเบื้องหลัง คือ ผู้ตามมา ได้แก่บุตร ภรรยา หรือคู่ครอง
- ทิศเบื้องซ้าย คือ ผู้เคียงข้าง ได้แก่มิตรสหาย
- ทิศเบื้องล่าง คือ ผู้เป็นฐานกำลัง ให้การสนับสนุน ได้แก่คนรับใช้ ผู้ใต้บังคับบัญชา
- ทิศเบื้องบน คือ ผู้มีคุณความดีสูง ได้แก่ พระสงฆ์

การพัฒนาจริยธรรม

1. ค่านิยมในความเป็นไทย มีความภูมิใจในชาติไทย ไม่นิยมชมชอบ การกระทำของคนชาติอื่นอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา หรือนำเรื่องเสื่อม เสียมาสู่สังคมไทย เลือกรับแต่สิ่งที่ดี
2. ค่านิยมในการยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ไม่แสวงหาแต่ ประโยชน์ส่วนตนทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
3. ค่านิยมเกี่ยวกับอุปนิสัยในการทำงาน มีความรับผิดชอบ ขยัน ซื่อสัตย์ หนักเอาเบาสู้ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

การพัฒนาจริยธรรม (ต่อ)

4. ค่านิยมเกี่ยวกับการประหยัดได้แก่ความไม่ทำตนหรูหราฟุ่มเฟือย ทั้งในด้านการแต่งกาย การบริโภค การดำเนินชีวิต

5. ค่านิยมเกี่ยวกับความเสมอภาค และความยุติธรรม ได้แก่การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ใช้อิทธิพลในการกระทำสิ่งใดที่ไม่เหมือนกับคนอื่น ๆ มีระเบียบวินัย ไม่เลือกปฏิบัติ

แนวคิดด้านจริยธรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นแล้วและใช้เป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตสำหรับบุคคลให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

คำถามท้ายบท

1. แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมในอดีตมีความเป็นมาอย่างไร
2. สากลสุขนิยม หมายความว่าอะไร ยกตัวอย่าง
3. จริยธรรมมีความเกี่ยวข้องกับศาสนาอย่างไร
4. บุคคลควรยึดมั่นและถือปฏิบัติในทศ ทั้ง 6 ได้แก่อะไรบ้าง และปฏิบัติอย่างไร
5. การพัฒนาจริยธรรมสามารถทำได้อย่างไร ยกตัวอย่างประกอบการพัฒนาจริยธรรมในยุคปัจจุบัน